

**Ga je te buiten aan de jota en tittel
Punten en komma's in de tekst
Matt.5:17-19**

Stef Schagen, M.Div

Misschien dat je denkt bij het lezen van sommige artikelen dat het Grieks en Hebreeuws mij geheel naar het hoofd zijn gestegen. Je denkt misschien: 'Stef, ga een rondje zeilen en neem een knakworst. Vergeet alles even en kom terug in de realiteit!'

Welke realiteit?

Leestekens

Het punt is dat punten en komma's in de grondtekst van de bijbel een groot verschil kunnen maken. Jezus had het daar ook over: "Denk niet dat er ook maar een jota (ι) of tittel (het puntje op de i) van de Wet zal vergaan met Mij, voordat alles zal zijn geschied" (Matt.5:17-19). Je moet de puntjes op de i zetten, secuur zijn. De beloften van God zitten kennelijk zelfs in de kleinste leestekens van Gods spreken op papier.

Twee voorbeelden

#1: Een voorbeeld waarin het plaatsen van de komma op een plek in een zin een enorm verschil van betekenis kan maken is wanneer de berouwvolle misdadiger aan het Kruis Jezus vraagt hem te herinneren wanneer Hij in het Paradijs komt. Jezus antwoordt hem direct, in Lucas 23:43:

"⁴³ En Hij zeide tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn."

καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

De komma staat in de vertalingen na "u" in "Ik zeg u, ...". Maar de Codex Sinaiticus heeft de komma niet. De uncials, de hoofdletters in het schrift op het perkament, vermelden enkel de woorden. In mijn Griekse uitgave, leesbaardere vertaling, is een komma toegevoegd: λέγω,...

Wat staat er nou? Zei Jezus tegen hem: Ik zeg je, heden zul je met Mij in het Paradijs zijn? Of zei Jezus tegen hem: “Ik zeg je heden, je zult met Mij in het Paradijs zijn” ?

Waar je de komma plaatst bepaalt wat het betekent. Was de misdadiger gelijk (heden) met Jezus in het Paradijs? Jezus daalde immers nadat Hij de geest gaf die dag, af naar het dodenrijk, Sheol, rukte de poorten van hun sokkels en voerde de rechtvaardigen in de boezem van Abraham mee Omhoog naar de Vader. Zijn lichaam lag drie dagen in een graf, Zijn geest ging eerst naar beneden en daarna naar boven. Althans, in onze aardse voorstelling.

Waar was de berouwvolle misdadiger in de tussentijd? Ging die eerst de boezem van Abraham in en daarna mee naar de Vader in de hemel? Gebeurde dat dezelfde dag nog of later? Wij zullen het nu nog niet weten, maar Jezus heeft misschien nooit gezegd dat de misdadiger die heden met Hem in het Paradijs zou zijn. Dat is niet met zekerheid vast te stellen, wel dat hij bij Jezus was.

#2: Een ander voorbeeld is de vraag van de discipelen aan Jezus aan het begin van Zijn Rede op de Olijfberg over de laatste dagen, de eindtijd, de eschaton in Mattheus 24-25. Ook hier maakt het plaatsen van komma's al dan niet een verschil in de betekenis of in ieder geval in het denken van de discipelen over de gebeurtenissen in die hoofdstukken en de waarheden van God op Zijn agenda.

In Mattheus 24:3 stellen de discipelen 3 vragen, en volgens onze vertaling staan daar komma's tussen:

³ Toen Hij op de Olijfberg gezeten was, kwamen zijn discipelen alleen tot Hem en zeiden: Zeg ons wanneer zal dat geschieden, en wat is het teken van uw komst en van de voleinding der wereld?

In het Grieks ontbreken de komma's die in onze vertalingen zijn toegevoegd om de tekst leesbaar te maken. Het probleem is dat wij daarmee de gebeurtenissen op Gods eindtijdagenda uit elkaar halen en in tijdspannen onderdelen (preterisme doet dat) terwijl in het denken van de discipelen alle gebeurtenissen van Mattheus 24 zeer waarschijnlijk een geheel, een tijdspan vormen.

In het Grieks staat er:

Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπέ ἡμῖν, **πότε ταῦτα ἔσται καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος;**

De ; op het einde is het vraagteken en de · na λέγοντες is de :

De komma ontbreekt in de zin in het rood: het is een zin zonder onderbrekingen. Dat duidt erop dat de gebeurtenissen die Jezus voorspelt in het denken van de discipelen een geheel vormen, een tijdspan. Zij verwachtten het einde vlak voor de zichtbare Wederkomst in 24:30-31.

Daarmee kan preterisme in de papiervernietiger en kun je beter een futurist zijn? Misschien is deelpreterisme houdbaar: de val van Jeruzalem is dan door Jezus aan het begin van Mattheus 24 voorspeld. Evenwel, een eindtijd val van Jeruzalem is alsnog ook mogelijk. Profetie in de bijbel heeft meerdere momenten van vervulling. Als dat waar is, dan staat ons wat te wachten. En als de Tempel dan vandaag, binnenkort, herbouwd wordt, gaat deze dan alsnog neer in latere tijden, misschien ook binnenkort? Wie het weet mag het zeggen.

Slot

Misschien dat je nu helemaal denkt dat het Grieks me toch wel erg naar het hoofd is gestegen? Ik ga in elk geval voor de totale eeuwige Sabbat die wellicht al in de 7 Hebreeuwse woorden van Genesis 1:1

wordt aangekondigd, de eschatologische verwachting van Godminnend Israël in Hebreeuwse eschatologie.

Shalom!